

คำแนะนำการดูแลรักษาผู้ป่วยที่เกิดภาวะเกล็ดเลือดต่ำ
ที่กระตุ้นการเกิดหลอดเลือดอุดตันจากภูมิคุ้มกันภายหลังได้รับวัคซีน
Vaccine-induced immune thrombotic thrombocytopenia (VITT)

1 กันยายน 2564

บทนำ

หลังจากมีรายงานในยุโรปพบผู้ป่วยเกิดหลอดเลือดอุดตันในตำแหน่งที่พบน้อย เช่น ในหลอดเลือดดำสมองหรือในช่องท้อง ร่วมกับเกล็ดเลือดต่ำภายหลังฉีดวัคซีน COVID-19 จึงได้เรียกภาวะนี้ว่า Vaccine-induced Immune Thrombotic Thrombocytopenia (VITT) ซึ่งคล้ายคลึงกับภาวะเกล็ดเลือดต่ำและมีหลอดเลือดอุดตันในผู้ป่วยที่ได้รับเฮปาริน (heparin) ที่เรียกว่า heparin-induced thrombocytopenia (HIT) เพียงแต่ภาวะ VITT คนไข้ไม่มีประวัติการได้รับเฮปาริน แต่เกิดภายหลังได้รับวัคซีน ChAdOx1 nCoV-19 (AstraZeneca) แทน นอกจากนี้ผู้ป่วยที่เกิด VITT ยังตรวจพบ anti-platelet factor 4/heparin antibody (anti-PF4/heparin Ab) เหมือนกับผู้ป่วย HIT อีกด้วย ทำให้ภาวะ VITT มีลักษณะทางคลินิกที่คล้ายคลึงกับ autoimmune HIT ซึ่งเกิดในผู้ป่วยที่ไม่ได้รับเฮปารินเช่นกัน จึงมีการสันนิษฐานว่า VITT อาจเป็น vaccine-related variant autoimmune (or spontaneous) HIT อย่างไรก็ตามเพื่อให้ไม่ให้เกิดความสับสนกับ autoimmune HIT จึงเรียกภาวะนี้ว่า vaccine-induced immune thrombotic thrombocytopenia (VITT)^{1,2}

อย่างไรก็ตามภาวะ VITT และ autoimmune HIT มีความแตกต่างกันตรงที่ anti-PF4 Ab ที่พบใน VITT ภายหลังการฉีดวัคซีน ChAdOx1 nCoV-19 (AstraZeneca) นั้น เมื่อไปทำการทดสอบการกระตุ้นเกล็ดเลือดแล้วพบว่า antibody ของผู้ป่วยส่วนใหญ่ไม่กระตุ้นเกล็ดเลือดในปฏิกิริยาที่มีเฮปารินในความเข้มข้นระดับการรักษา (therapeutic concentration) เหมือนกับ antibody ที่พบในผู้ป่วย HIT ทั่วไป แต่กลับกระตุ้นเกล็ดเลือดเพิ่มขึ้นเมื่อเติม PF4 ลงไป และกระตุ้นเกล็ดเลือดที่ preincubated กับวัคซีน ChAdOx1 nCoV-19 (AstraZeneca) เพิ่มขึ้น ดังนั้น antibody ในผู้ป่วย VITT จึงมีความแตกต่างจาก antibody ในผู้ป่วย HIT และจำเป็นต้องอาศัยการทดสอบพิเศษทางห้องปฏิบัติการเพื่อแยก VITT ออกจาก autoimmune HIT²

อุบัติการณ์ และ ข้อเสนอแนะการรับวัคซีน

อุบัติการณ์ของ VITT ในประเทศอังกฤษ พบประมาณ 1:100,000 ของการฉีดวัคซีนสำหรับผู้ที่มียุมากกว่า 50 ปี และประมาณ 1:50,000 สำหรับผู้ที่มียุน้อยกว่า 50 ปี³ สำหรับในประเทศไทย ข้อมูลจากกรมควบคุมโรค จวบจนถึงเดือนสิงหาคม มีรายงานผู้ป่วยที่สงสัย VITT ทั้งหมด 5 รายจากการฉีดวัคซีน ChAdOx1 nCoV-19 (AstraZeneca) เกือบ 12 ล้านครั้ง คิดเป็นอุบัติการณ์ประมาณ 0.04:100,000

การตรวจเลือดคัดกรองภาวะ VITT (screening)

ไม่แนะนำการตรวจคัดกรองภาวะ VITT ด้วยการตรวจความสมบูรณ์ของเม็ดเลือด (complete blood count; CBC) ในผู้รับวัคซีนหากไม่มีอาการผิดปกติ ทั้งนี้เนื่องจากอุบัติการณ์การเกิด VITT ต่ำมาก ดังนั้นจึงมีโอกาสที่ผล CBC ผิดปกติอาจเกิดจากสาเหตุอื่น

นอกจากนี้ยังไม่แนะนำให้ตรวจหา anti-PF4 antibodies ในผู้ที่ได้รับวัคซีนหากไม่มีอาการผิดปกติ หรือไม่มีเกล็ดเลือดต่ำ

การสังเกตอาการ

อาการแสดงของภาวะ VITT เริ่มมีหลังได้รับวัคซีนประมาณ 5-30 วัน สามารถพบภาวะหลอดเลือดอุดตันได้ทั้งในระบบหลอดเลือดแดงและหลอดเลือดดำ (arterial and venous thrombosis) ได้แก่

- Venous sites: cerebral venous sinus thrombosis, splanchnic vein thrombosis, pulmonary embolism, deep vein thrombosis, etc.

- Arterial sites: cerebrovascular thrombosis, coronary artery, peripheral artery, etc.

ดังนั้นในช่วง 5-30 วันหลังได้วัคซีน ถ้ามีอาการของหลอดเลือดอุดตัน ได้แก่ ปวดศีรษะรุนแรง แขนขาชา/อ่อนแรง หน้าเบี้ยว ปากเบี้ยว ฟูดไม้ชัด ชัก ตามัว เห็นภาพซ้อน เห็นอย่างง่าย หายใจลำบากหรือติดขัด เจ็บแน่นหน้าอก ปวดท้องหรือปวดหลังรุนแรง ชาบวมแดง หรือ ซีด เย็น เป็นต้น แนะนำให้เข้ารับการตรวจเพื่อวินิจฉัยหาสาเหตุ

การตรวจวินิจฉัยและการดูแลรักษาผู้ป่วยที่มีภาวะ VITT

เมื่อพบผู้ได้รับวัคซีนที่เกิดอาการผิดปกติสงสัยภาวะ VITT ควรพิจารณาส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการดังนี้

1. Complete blood count และ peripheral blood smear
2. PT, aPTT, D-dimer
3. Fibrinogen (หากสามารถส่งได้)
4. Anti-PF4 antibodies ด้วยวิธี ELISA
5. Appropriate imaging test (CT, MRI หรือ ultrasound) เพื่อยืนยันภาวะ thrombosis ของตำแหน่งที่สงสัย (เช่น สมอง ช่องท้อง ปอด ขา)

เกณฑ์การวินิจฉัยภาวะ VITT³

1. Definite VITT: ผู้ป่วยต้องเข้าเกณฑ์ทุกข้อดังต่อไปนี้

- มีอาการ 5-30 วันหลังจากได้รับวัคซีน
- มี arterial หรือ venous thrombosis
- เกล็ดเลือดต่ำกว่า 150,000/ μ L
- D-dimer level >4,000 ng/mL FEU
- Positive anti-PF4 antibodies ด้วยวิธี ELISA

2. Probable VITT:

- ผู้ป่วยมีระดับ D-dimer >4,000 ng/mL FEU แต่ขาดเกณฑ์การวินิจฉัยข้ออื่น 1 ข้อ หรือ
- ผู้ป่วยมีระดับ D-dimer 2,000-4,000 ng/mL FEU หรือไม่ทราบค่า D-dimer แต่เกณฑ์การวินิจฉัยข้ออื่นครบทุกข้อ

3. Possible VITT

- ผู้ป่วยมีระดับ D-dimer 2,000-4,000 ng/mL FEU หรือไม่ทราบค่า D-dimer แต่ขาดเกณฑ์การวินิจฉัยข้ออื่น 1 ข้อ หรือ
- ขาดเกณฑ์การวินิจฉัยข้ออื่น 2 ข้อ (timing, thrombosis, thrombocytopenia หรือ anti-PF4 antibodies)

การรักษาผู้ป่วยที่สงสัยภาวะ VITT

ผู้ป่วยที่มีเกล็ดเลือดต่ำร่วมกับ D-dimer สูง หรือเกล็ดเลือดต่ำร่วมกับหลอดเลือดอุดตันที่เกิดภายใน 4-30 วันหลังฉีดวัคซีน COVID-19 จำเป็นต้องได้รับการตรวจเพิ่มเติมเพื่อวินิจฉัยภาวะ VITT แต่เนื่องจากการวินิจฉัยจำเป็นต้องทำในห้องปฏิบัติการพิเศษ และอาศัยการตรวจทางห้องปฏิบัติการที่ซับซ้อน ในระหว่างที่รอการวินิจฉัย แนะนำให้รักษาผู้ป่วยดังนี้

1. ให้ intravenous immunoglobulin (IVIG) ปรับตามน้ำหนักตัว ขนาด 1 กรัม/กก. ระยะเวลา 2 วัน และอาจพิจารณาให้ corticosteroid เช่น methylprednisolone or prednisolone ขนาด 1 มก/กก. ต่อวัน หรือ dexamethasone ในขนาดเทียบเท่าร่วมด้วยได้ เนื่องจากมีรายงานพบว่าเกล็ดเลือดของผู้ป่วย VITT เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วภายหลังได้รับ IVIG ร่วมกับ corticosteroid¹
2. พิจารณาให้ non-heparin anticoagulant ได้แก่ direct oral anticoagulants เช่น rivaroxaban หรือ apixaban หรือ indirect factor Xa inhibitor เช่น fondaparinux^{2,4,5}
  - ผู้ป่วยที่ไม่มีหลอดเลือดอุดตันอาจให้ non-heparin anticoagulant ภายหลังเกล็ดเลือดสูงขึ้นจาก IVIG
  - ผู้ป่วยที่มีหลอดเลือดอุดตันพิจารณาให้ non-heparin anticoagulant ร่วมด้วยตั้งแต่ต้นหากผู้ป่วยไม่มีเลือดออกขณะเกล็ดเลือดต่ำ
3. แนะนำให้ cryoprecipitate ถ้าค่า fibrinogen น้อยกว่า 1 g/L
4. หากอาการไม่ดีขึ้น ระดับเกล็ดเลือดไม่เพิ่มขึ้นใน 24-48 ชั่วโมง หรือภาวะหลอดเลือดอุดตันเป็นรุนแรงขึ้น หลังจากได้ IVIG, corticosteroid และ non-heparin anticoagulant พิจารณาการทำ plasma exchange⁴
5. ปรีกษา neurosurgery ถ้ามี major cerebral bleeding

คำแนะนำเพิ่มเติม

1. ไม่แนะนำการให้ platelet transfusion ยกเว้นกรณีที่มีภาวะเลือดออกรุนแรงหรือต้องผ่าตัดฉุกเฉิน

2. ไม่แนะนำการให้ unfractionated heparin และ low molecular weight heparin (LMWH) จนกว่าจะสามารถวินิจฉัยแยกภาวะ autoimmune HIT ออกได้
3. ไม่แนะนำการให้วัคซีนป้องกันโรคโควิด 19 ชนิดใช้ไวรัสเป็นพาหะในครั้งต่อไป
4. หากสงสัยและผลการตรวจเบื้องต้นเข้ากับภาวะ VITT สามารถเริ่มการรักษาด้วยการให้ IVIG และ non-heparin anticoagulant โดยไม่จำเป็นต้องรอผล anti-PF4 antibodies และ platelet functional assay
5. การส่งตรวจ anti-PF4/heparin Ab และ platelet functional assay
  - ควรเก็บตัวอย่างเลือดก่อนให้ IVIG เพื่อป้องกันการเกิดผลลบลง (false negative) จาก IVIG
  - การส่งตรวจ anti-PF4 antibodies และ platelet functional assay
    - (1) เก็บตัวอย่างเลือดใส่ citrated tube (สีฟ้า) ขนาด 5 mL และ clotted blood tube (สีแดง) ขนาด 6 mL
    - (2) หากไม่ได้ตรวจทันที ให้ปั่นแยกเก็บ plasma และ serum โดยปั่นที่ความเร็ว 3,200 RPM เป็นเวลา 20 นาที เก็บ plasma และ serum ที่อุณหภูมิ -20°C ถึง -80°C
  - สามารถส่งตรวจ anti-PF4 antibodies และ platelet functional assay ในโรงพยาบาลที่สามารถทำการตรวจได้ ได้แก่
    - โรงพยาบาลศิริราช (ภาคใต้และภาคตะวันตก)
    - โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)
    - โรงพยาบาลรามธิบดี (ภาคกลางและภาคตะวันออก)
    - โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ภาคเหนือ)
    - โรงพยาบาลศรีนครินทร์ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

การติดต่อห้องปฏิบัติการ

โรงพยาบาลศิริราช

- ห้องปฏิบัติการ 3 ตึกเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 12 โรงพยาบาลศิริราช
โทร 02 419 4419

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

- ห้อง E03B05 อาคารภูมิสิริฯ ชั้น 3 โซน C โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
โทร 02 256 4000 ต่อ 80347
Email: special.coag.cu@gmail.com

โรงพยาบาลรามธิบดี

- ห้อง 701 ชั้น 7 อาคารศูนย์การแพทย์สิริกิติ์ โรงพยาบาลรามธิบดี
โทร 02 201 1795, 02 201 2224
Email: 701hematolab@gmail.com

โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

- ห้องปฏิบัติการทางโลหิตวิทยา ภาควิชาอายุรศาสตร์ ชั้น 5 อาคารบุญสมมาร์ติน
โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่
โทร 053 935 488

โรงพยาบาลศรีนครินทร์

- งานห้องปฏิบัติการเวชศาสตร์ชั้นสูงตร หน่วยภูมิคุ้มกันและเคมีคลินิก โรงพยาบาลศรีนครินทร์
โทร 043 366 980, 043 366 984

เอกสารอ้างอิง

1. Schultz NH, Sorvoll IH, Michelsen AE, et al. Thrombosis and Thrombocytopenia after ChAdOx1 nCoV-19 Vaccination. *N Engl J Med.* 2021.
2. Greinacher A, Thiele T, Warkentin TE, Weisser K, Kyrle PA, Eichinger S. Thrombotic Thrombocytopenia after ChAdOx1 nCov-19 Vaccination. *N Engl J Med.* 2021.
3. Pavord S, Scully M, Hunt BJ, et al. Clinical Features of Vaccine-Induced Immune Thrombocytopenia and Thrombosis. *N Engl J Med.* 2021.
4. Greinacher A, Selleng K, Warkentin TE. Autoimmune heparin-induced thrombocytopenia. *J Thromb Haemost.* 2017;15(11):2099-2114.
5. Oldenburg J, Klamroth R, Langer F, et al. Diagnosis and Management of Vaccine-Related Thrombosis following AstraZeneca COVID-19 Vaccination: Guidance Statement from the GTH. *Hamostaseologie.* 2021.